

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3570

[Total No. of Pages : 4

[5109]Ext. - 11
M.A./M.Sc. (Part - I)
DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES
DS-1.1: International Relations and
DS-2.1: Strategic Studies
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one in 500 words : **[20]**

- a) Explain nature and scope of International Relations.
- b) Describe various approaches to the study of Strategic studies and international relations.

Q2) Answer any one in 500 words : **[20]**

- a) Explain development of Regionalism in the Third world countries and its impact on international politics.
- b) Explain in details the main features of the realist theory of international Politics as developed by Hans J Morgenthau.

Q3) Answer any one in 500 words : **[20]**

- a) Examine the role of multinational corporations in the contemporary world system.
- b) Discuss the elements of Russian Nuclear Strategy.

P.T.O.

Q4) Answer any one in 500 words : **[20]**

- a) Examine role of limited war in contemporary world politics.
- b) Explain the theory of nuclear deterrence and its relevance in international politics.

Q5) Write short notes on any four : (125 words each) **[20]**

- a) Trans-nationalism.
- b) Cross border terrorism.
- c) Chinese nuclear strategy.
- d) India's nuclear policy.
- e) New International Economic Order (NIEO).
- f) Evolution of cold war.

Total No. of Questions : 5]

P3570

[5109]Ext. - 11
M.A./M.Sc. (Part - I)
संरक्षण आणि सामरिक शास्त्र
DS-1.1: आंतरराष्ट्रीय संबंध आणि
DS-2.1: सामरिक अभ्यास
(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) 500 शब्दात उत्तरे द्या (कोणतेही – एक) [20]
अ) आंतरराष्ट्रीय संबंधाचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.
ब) सामरिक अभ्यास आणि आंतरराष्ट्रीय संबंधाचा अभ्यास करण्यासाठी आवश्यक अशा विविध दृष्टीकोनाचे वर्णन करा.
- प्रश्न 2) 500 शब्दात उत्तरे द्या (कोणतेही – एक) [20]
अ) तिसऱ्या जगाच्या राष्ट्रातील प्रादेशिकवादाच्या भावनेचा झालेला विकास व त्याचा आंतरराष्ट्रीय राजकारणावर झालेला परिणाम स्पष्ट करा.
ब) हॉन्स जे मॉर्गेन्थाँ यांनी विकसित केलेल्या आंतरराष्ट्रीय राजकारणासंबंधीच्या वास्तववादाविषयीच्या सिद्धान्ताचे प्रमुख गुणधर्म सविस्तर स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) 500 शब्दात उत्तरे द्या (कोणतेही – एक) [20]
अ) तात्कालीन जागतिक व्यवस्थेतील बहुराष्ट्रीय कंपन्यांच्या भूमिकेचे परिक्षण करा.
ब) रशियन अण्वीक युद्धनीतीच्या प्रमुख घटकांविषयी चर्चा करा.

- प्रश्न 4)** 500 शब्दात उत्तरे द्या (कोणतेही – एक) [20]
- अ) तत्कालीन जागतिक राजकारणातील मर्यादीत युद्धाच्या भूमिकेचे परिक्षण करा.
- ब) अण्वीक प्ररोधनाचा सिद्धान्त आणि त्याचा आंतरराष्ट्रीय राजकारणाशी असलेला संबंध स्पष्ट करा.

- प्रश्न 5)** थोडक्यात टीपा द्या (कोणत्याही – चार) [20]
- अ) सीमेपलीकडील राष्ट्रवाद
- ब) सीमेपलीकडील दहशतवाद
- क) चीनची अण्वीक युद्धनीती
- ड) भारताचे अणुधोरण
- इ) नवीन आंतरराष्ट्रीय आर्थिक व्यवस्था
- फ) शीतयुद्धाची उत्क्रांती

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3571

[Total No. of Pages : 4

[5109] - Ext. - 12

M.A./M.Sc. (Part - I)

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

DS-1.2: Geo-Politics and Military Geography and

DS-2.2: Defence Organization of India

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one in 500 words : **[20]**

- a) Write a note on the evolution of Geo - political thought in 19th century.
- b) Critically evaluate the Organic theory of state.

Q2) Answer any one in 500 words : **[20]**

- a) Explain the role of geography in Air Warfare.
- b) Describe the population in border areas and its implications on India's national security.

Q3) Answer any one in 500 words : **[20]**

- a) Examine the role of weather conditions of sea as factors in amphibious and airborne operations.
- b) Explain the role of National Security Council and strategic policy group in maintaining India's security.

P.T.O.

Q4) Answer any one in 500 words : **[20]**

- a) Describe the Higher Defence organization in India.
- b) Examine the role of paramilitary forces in the maintenance of internal security of India.

Q5) Write short notes on any four in 125 words each : **[20]**

- a) Defence intelligence agencies.
- b) Andaman and Nicobar command.
- c) Kargil Review Committee Recommendations.
- d) Central Industrial Security Force.
- e) India's Counter insurgency strategy.
- f) Principles of strategic geography.

Total No. of Questions : 5]

P3571

[5109] - Ext. - 12

M.A./M.Sc. (Part - I)

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

DS-1.2: Geo-Politics and Military Geography and

DS-2.2: Defence Organization of India

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

-
- प्रश्न 1)** 500 शब्दात उत्तर द्या (कोणतेही एक) [20]
अ) 19 व्या शतकातील भुराजकीय विचारातील उत्क्रांती यावर टिपण लिहा.
ब) “ऑर्गेनिक थिअरी ऑफ स्टेट” टिकात्मक मुल्यमापन करा.
- प्रश्न 2)** 500 शब्दात उत्तर द्या (कोणतेही एक) [20]
अ) हवाई युद्धातील भुगोलाची भुमिका स्पष्ट करा.
ब) भारतीय भुसीमावर्ती भागातील लोकसंख्येचे वर्णन करून त्याचा भारताच्या राष्ट्रीय सुरक्षेशी असलेला संबंध स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3)** 500 शब्दात उत्तर द्या (कोणतेही एक) [20]
अ) अॅम्फीबिअस आणि एअरबोर्न ऑपरेशनमधील सागरातील हवामानाच्या भुमिकेचे परिक्षण करा.
ब) भारताची सुरक्षा अबाधित राखण्यासाठी राष्ट्रीय सुरक्षा मंडळ आणि सामरिक धोरण निर्धारित करणाऱ्या गटाची भुमिका स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4)** 500 शब्दात उत्तर द्या (कोणतेही एक) [20]
अ) भारतातील उच्चस्तरीय संरक्षण संघटनेचे वर्णन करा.
ब) भारताची अंतर्गत सुरक्षा अबाधित राखण्यासाठी दुय्यम संरक्षण दलांनी निभावलेली भुमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) प्रत्येकी 125 शब्दात उत्तरे द्या (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) संरक्षणाशी संबंधित गुप्तचर यंत्रणा
- ब) अंदमान – निकोबार कमान्ड
- क) कारगिल रिह्यूव कमिटीच्या शिफारसी
- ड) केंद्रीय औद्योगिक सुरक्षा बल
- इ) भारताची प्रतिविप्लववादाची युद्धनिती
- फ) सामरिक भुगोलाची तत्वे

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3572

[Total No. of Pages : 4

[5109] Ext. - 13
M.A./M.Sc. (Part - I)
DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES
DS-1.3: National Security
DS-2.3: Indian National Securities
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one in 500 words : **[20]**

- a) Define national power. What are the elements of national power? Explain. any two.
- b) Critically evaluate the role of collective security in the maintenance of national security

Q2) Answer any one in 500 words : **[20]**

- a) Explain about problems and issues of human security in the third world countries.
- b) Write a note on the role of United Nations in pacific settlement of disputes.

Q3) Answer any one in 500 words : **[20]**

- a) Write a note on the role of international Law in the maintenance of national security.
- b) Describe the Challenges to India's national security in 21st century.

P.T.O.

Q4) Answer any one in 500 words : **[20]**

- a) Write a note on the India's strategic culture and her nuclear policy.
- b) Describe India's relations with Pakistan with reference to recent Uri-terror attack.

Q5) Write short notes on any four (125 words each) : **[20]**

- a) India and the emergent world order.
- b) India and the Asia Pacific.
- c) SAARC.
- d) Comprehensive security.
- e) Non-alignment.
- f) Neutrality.

Total No. of Questions : 5]

P3572

[5109] Ext. - 13
M.A./M.Sc. (Part - I)
DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES
DS-1.3: National Security
DS-2.3: Indian National Securities
(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

-
- प्रश्न 1)** 500 शब्दात उत्तर द्या. (कोणतेही एक) [20]
अ) राष्ट्रीय सक्तीची व्याख्या द्या. राष्ट्रीय शक्तीचे घटक कोणते? कोणतेही दोन घटक स्पष्ट करा.
ब) राष्ट्रीय सुरक्षा अबाधित ठेवण्यासाठी सामुहीक सुरक्षेच्या भूमिकेचे टिकात्मक मूल्यमापन करा.
- प्रश्न 2)** 500 शब्दात उत्तर द्या. (कोणतेही एक) [20]
अ) तिसऱ्या जगातील राष्ट्रंत मानवी सुरक्षेविषयीचे मुद्दे आणि त्यासंबंधी समस्या स्पष्ट करा.
ब) शांततेच्या मार्गाने समस्या निकाली काढण्यासाठी संयुक्त राष्ट्र संघटनाची भूमिका यावर टिपण लिहा.
- प्रश्न 3)** 500 शब्दात उत्तर द्या. (कोणतेही एक) [20]
अ) राष्ट्रीय सुरक्षा अबाधित राखण्यासंबंधी आंतरराष्ट्रीय कायद्याची भूमिका यावर टिपा लिहा.
ब) 21 व्या शतकातील भारताच्या राष्ट्रीय सुरक्षेविषयी आव्हानांचे वर्णन करा.
- प्रश्न 4)** 500 शब्दात उत्तर द्या. (कोणतेही एक) [20]
अ) भारताची सामारिक संस्कृती आणि अणुधोरण यावर टिपण लिहा.
ब) नुकत्याच उरी येथे झालेल्या दहशतवादी हक्क्याचा संदर्भ देऊन भारत – पाक संबंधाचे वर्णन करा.

प्रश्न 5) प्रत्येकी 125 शब्दात उत्तरे द्या (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) भारत आणि नवीन उद्घास येत असलेली जागतिक व्यवस्था
- ब) भारत आणि आशिया-पॅसिफीक
- क) सार्क
- ड) सर्वसमावेशक सुरक्षा
- इ) अलिप्ततावाद
- फ) तटस्थता

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3573

[Total No. of Pages : 4

[5109] - Ext. - 14
M.A./M.Sc. (Part - I)
DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES
DS-1.4: Indian Military History and
2.4: Peace and Conflict Studies
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one in 500 words : **[20]**

- a) Explain an historical approaches within military history of India.
- b) Critically evaluate perspectives on the military history of India.

Q2) Answer any one in 500 words : **[20]**

- a) Write critical note on the nature of the Indian military resistance to the British army.
- b) Explain the British military operations in the 19th century with reference to Anglo-Maratha wars.

Q3) Answer any one in 500 words : **[20]**

- a) Write a note on the conceptual framework of conflict management and resolution.
- b) Describe the role of U.N.O in maintaining world peace and security

P.T.O.

Q4) Answer any one in 500 words : **[20]**

- a) Write a note on the Gandhi an approaches and its relevance today.
- b) Describe the challenges to peace movement and peace research.

Q5) Write short notes on any four (125 words each) : **[20]**

- a) Challenges to human security.
- b) Comprehensive security.
- c) Arms control.
- d) Nationalizations of Indian Armed Forces.
- e) Military system of Marathas.
- f) Military system of Sikhs.

Total No. of Questions : 5]

P3573

[5109] - Ext. - 14

M.A./M.Sc. (Part - I)

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

DS-1.4: Indian Military History and

2.4: Peace and Conflict Studies

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

-
-
- प्रश्न 1)** 500 शब्दात उत्तर द्या. (कोणतेही एक) [20]
अ) भारताच्या लष्करी इतिहासाचे विविध दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
ब) भारताच्या लष्करी इतिहासाच्या विविधपैलूचे टिकात्मक मुल्यमापन करा.
- प्रश्न 2)** 500 शब्दात उत्तर द्या. (कोणतेही एक) [20]
अ) ब्रिटीश स्थलसेनेला भारतीय सैन्याने केलेल्या विरोधावर टिकात्मक टिपण लिहा.
ब) ब्रिटीश-मराठा युद्धाचा संदर्भ देऊन ब्रिटीशांनी केलेली मिलीटरी ऑपरेशनस् स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3)** 500 शब्दात उत्तर द्या (कोणतेही एक) [20]
अ) “संघर्ष व्यवस्थापन आणि निवारणाविषयीचा संकल्पनात्मक आराखडा” यावर टिपण लिहा.
ब) जागतिक शांतता आणि सुरक्षा अबाधित राखण्यासाठी संयुक्त राष्ट्र संघटनाने निभावलेल्या भूमिकेचे वर्णन करा.
- प्रश्न 4)** 500 शब्दात उत्तर द्या (कोणतेही एक) [20]
अ) गांधीवादी दृष्टीकोनाचा सद्य परिस्थितीशी असलेला संबंध यावर टिपण लिहा.
ब) शांतता चळवळ आणि शांतता अभ्यासासमोरील आव्हानांचे वर्णन करा.

प्रश्न 5) प्रत्येकी 125 शब्दात उत्तरे द्या (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) मानवीसुरक्षेची आव्हाने
- ब) सर्वसमावेशक सुरक्षा
- क) शस्त्रनियंत्रण
- ड) भारतीय सशस्त्र सेनादलाचे राष्ट्रीय करण
- इ) मराठ्यांची सैन्यपद्धती
- फ) शीखरसैन्य पद्धती

